

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczen-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:
 Helyben és postán küldve:
 Egy évre 10 frt — kr. 1/2 évre 2 frt 50 kr.
 Fél évre 5 „ — „ Egyes szám 10 „
 Előfizetési pénz a minden közlemény:
 Főpénz, Vecsey-ház földszíni
 a szerkesztőségbe beremelve küldendő.
 Előfizethető helyben:
 Telegráf K. Lajos könyvkereskedésében a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

Hirdetési díj:
 Ötásbós petitsorért 5 kr.
 Nagyobb terjedelmű, mint az előzőekben, alkalmilag a legolcsóbb árrétt.
 Bélyegdíj: minden beiktatásért külön 30 kr.
 Nyilatkozat- és megjelent közlemény öt-ásbós sorra 15 kr.
 Név- vagy börtönelleni beiktatott közlemények nem vétettek tekintetbe. — Ugy szintén közlemények sem adhatók vissza.

A józan közvélemény.

Nagyon természetesen, hogy minden párt szereti magának követelni azt, hogy mellette áll az ugynevezett — józan közvélemény.

Ha az olvasó a különböző politikai párt lapjait megnézi, lehetetlen észre nem vennie, hogy az ellenezetteket a legkönnyebb odavetével rágalmozza a — józantalanság bélyegével.

Különösen a „fízett” hirlapírók szokták ezt hánytorgatni, azok, kik bármely pártot szolgálának tollaikkal, ha ott — jól megfizetnének.

A mi nézetünk szerint ez csupán a társadalom romlottságát bizonyítja. S észünkbe juttatja azon barbar korszakot, midőn a vallási téren felmerült egyes elveket halálra csutolták s üldözték a más nézetűeket.

Haladó korunk végkép elítélte ama kort, melyben az elvek harcza a műveltség határain túlcsapongott. Kárhözható ítéletet mondott arra minden művelt nép történelme.

Ma azonban a „szabadelvűség” eme korszakában a szerencsétlenség kereké ismét előidézte ama napokat. Ugy vagyunk most a politikai elvekkel, mint egykor őseink valának a vallási hitdogmákkal.

Innen, e türelmetlenségéből következ azán, hogy egyes pártok másoktól elakarják vitani a józanságot.

A konzervatívok lapja is a józantalansággal tiszteli meg azon egynek, a kik valaha Tisza Kálmán zászlója alatt küzdöttek azon elveket, a mik ma a függetlenségi párt programjában vannak letéve. Előzékenységgel ismeri el azonban, hogy azok közül sokan megérték a vezérrel együtt azon álláspontot, a melyre Deák 67-ben állott s a mely ellen oly sokáig küzdtek.

Legmegisztelő lehet ez elismerés „a megtértek”-re nézve, de legyen szabad nyilvánítanunk egész tisztelettel, hogy sokan vagyunk még olyanok is, a kik elveinket el nem hagyók, s a hatalom fényes konyhájához elveink árán nem kívánva jutni, nem térünk „meg” a bihari pontoktól a közügy megörökítésének a nemzet nyakára való tolasához.

És mi, a kik régebb elveink mellett maradánk, józan közvéleménynek éppen nem azt tartjuk, a mely csinált tekintélyek után különböző eszközzel vakon hajtatják s áment kiált mindenre, a mi a hatalomtól s jönet.

Józan közvéleménynek azt tartjuk, a mi úgy képződik, hogy az egyéni nézetek alakulására csupán a tiszta meggyőződés van befolyással, egyéb semmi.

E szerint mi egyik párttól sem vitatjuk el, hogy ne volnának benne oly elemek, a melyek a „józan közvélemény” nevezet alá befogadhatók ne volnának.

Sőt ha szorosabban vesszük a dolgot, nem habozunk egyenesen kimondani, hogy a politikai pártok közt jelenleg oly táborban látjuk a józan közvéleményt képviselve, a mely a mellékes érdekeket háttérbe dobla, a hatalom csábításainak (melyek pedig nem hétköznapiak voltak) ellenállva, önkint so-

rakoztak azon zászló alá, a mely az alkotmányos küzdelemben nem a kényelmes hivatalok ígéretésének, hanem Magyarország önállósága s függetlensége eszméjének országát képviseli.

Nem a magunk pártjának akarunk ezzel hizelegni. Csak azt jeleztük, hogy a mi a — mai viszonyok közt — a „józan közvélemény” értelmét illeti, azt másképp meg nem határozhatjuk.

Beszéljen akármit Sennyey ur lapja, a józanságot azon „közvéleménytől”, — mely Tiszát oly nagygyá emelte, mely a Tisza által alkotott bihari pontokat ismerte s ismeri ma is a hazára nézve egyedül idézőitnek, elvitatni soha nem fogja.

Csalhatatlanságot éppen nem akarunk magunknak követelni, de a logika ténye előtt — azt hisszük — meg kell hajolni mindannak, a ki gondolkodásának nyakát szántszándékkal nem akarja kitörni.

Ugyan mit szólnak akármelyik párt „közvéleménye”, ha mi elveinket úgy cserélgetnők, mint a szubát? Mit szólnának rólunk, ha ma egyik, holnap másik párthoz tartoznánk szentnek vallott elveink „félretételével”?

Bizonyára nem mást, mint a mit mi szólnunk az ilyenekről.

Szép szavakban soha sem igyekszünk elburkolni nézetünket, elveinket, nyiltan állunk a világ elé eszméinkkel.

A taktika gyászos feyverére soha sincs szükségünk. Ez az állhatatlanság sajátságja.

S mi büszkén mondjuk: ítéljen leltünk a „józan közvélemény.”

Dr. Tolle.

A Magyarország és Ausztria közötti vámtárgyalások, bécsi jelentések szerint, a károcsányi szünetek alatt fognak ismét megkezdni. Olaszországgal most csak előleges értekezletek folytatnának; a tulajdonképeni tárgyalások később fognak megtörténni Rómában.

A magyar rente-kölcsön. Bécsi lapok állítása szerint a bécsi börzse tegnap azon hír volt elterjedve, hogy a Rothschild-csoport és a magyar kormány között a rente-kölcsön már megkötötték. A bécsi hitelintézet körében a hír kétségbevetők, s magunk is úgy tudjuk, hogy a kölcsön még nincs megkötve.

A hivatalos lap ma közli, hogy ő felsége szentesítette az ez évi magyar delegáció határozatait; azután közlésezi a jövő évre megszavazott közös költségvetést.

A pénzügyi bizottságból. Három felebezés és ugyanannyi külön vélemény jelentett be a pénzügyi bizottság tárgyalásainak folyamában a bizottsági határozatok ellen. A hához fellebbezte: a honvédelmi miniszter a bizottság azon határozatát, melylyel a honvédfőparancsnokság mellett felállítandó adatlasi állás költségei töröltettek, — a közoktatási miniszter a kassai gépésziskola szükségletének törölésére, — a kereskedelmi miniszter pedig a lötenyészési díjak leszállítására vonatkozó bizottsági megállapodásokat. — Külön véleményeket jelentett be: Helfy és Simonyi a pénzügyminiszter fedezeti módjának, Zsedényi pedig a soproni alreáltaoda állami kezelés alá vételének s a budapesti egyetem körboncznani épülete felállítására vonatkozó miniszteri tervezetnek a bizottság által történt elfogadása ellen.

A „DEBRECZEN” tárczája.

AZ ÉLET ISKOLÁJA.

— Eredeti elbeszélés. —
 Irta: GRÚNVÁLD JÓZSEF.

I.
 (Folytatás.)
 Berthold ur.

— Minden szenvedésem édes érzélem lesz, ha ön leendő, ki vigasztalószavaival bátorítani fog szomorú helyzetemben; azonban kérem, ha szeret engem, akkor ne rajzoljon előlem ily sötét jövőt, mely elhatározommat ugy sem változtatja meg, s helyette csupán fájdalommal tölti el szívemet.

— Nem fájdalmat okozni jöttem, hanem csupán tanácsolni kegyednek azt édes Gabriellám, hogyha csakugyan gyűlöli Bertholdot, sokkal erélyesebb, sőt eszélyesebb eljárás lesz, ha kinyilvánítja holnap szülei előtt, hogy nem megy nőül Bertholdhoz, mert... mert nem szereti őt.

— Óh, ne kívánja ezt tőlem Andor, ... mindent inkább, csak ezt ne; én az öné ak-

Beszéljen a tett!

Nem tehetünk róla, de mi a közművelődés ügyét oly kiváló fontosságunk tartjuk, — hogy nem restelünk arról szünet-szünetlen beszélni, s a kérdést szelöztetni.

Most ugy is mindenki ajkán hordja ama nagy jelentőségű szavakat: közművelődés s az albarátok annyira elkoptatták már ezt, hogy az ugynevezett „nagy közönség” előtt unalmassá tették e kérdést.

Előttünk nem unalmas soha. Azért nem szünetünk meg figyelmeztetni e fontos ügyre, valahányszor arra idő és alkalom kínálkozik.

De mi nem elégszünk meg azzal, hogy a nevelés, illetőleg a közművelődés barátai csak szóval hangoztassák: — népevelés, jöjjön el a te országod! — Hanem azt akarjuk, hogy tettel mutassák meg, mikép ők tettel is képesek működni annak elérésében, a mit szájjukkal üdvöskének hirdetnek.

Itt vannak a téli esték. Rendszeren arról panaszkodik ilyenkor mindenki, — hogy beállt hozzá az unalom.

Verhesse le tehát ki-ki azt a gyűlölt unalmat. Adjon foglalkozást a léleknek.

A közművelődés ügyének barátai pedig hozzák meg azt a nemes áldozatot a z idén is, hogy a közönség számára tartsanak nyilvános felolvasásokat.

Jól tudjuk, hogy ha a közművelődés oldalán áldozni kell, — legelső sorban mindig a népevelés legteljesebb barátait, a tudomány férfait szokták előfogni, hogy áldozzanak.

Szomorú igazság, hogy ők is áldoznak ez ügyért legtöbbit.

A volt kormányoknak is szemrehányást kell tennünk, hogy nemcsak beszűntette a felolvasóktatást, hanem az oktatók megérdemelt díjait is immel ámmal adta ki, a mit ugyan kiadott.

Jelen kormányunk is hibát követ el, — hogy e tekintetben mit sem tett.

Pedig neki kellene jó példával előjárni, tegyék meg emberbaráti kötelességüket a népművelődés előmozdítására.

S a téli esték alkalmával tartsanak felolvasásokat.

Beszéljen a tett!
 Egy czivis.

Őszi esték re.

(Géressy Kálmán előadása a magyar irodalom és műveltség történetéből a XIX. században.)

Az e korban megjelenő hirlapokat a nagy közönség nem igen olvasta, következésképp nem is pártolta, nem igen akartak vagy részben csak a szerkesztők áldozatkészsége tartotta fenn, — míg némelyek, mint az „Erdélyi Múzeum” is, pártfogás hiányában megszűntek. Különösen a politikai hirlapok, nemcsak a közönség részéről pártfogás hiánya, de a cenzura túlszorosítása miatt sem vehettek nagy lendületet, ekkor is bebizonyulván az az elv, miszerint hirlapirodalom fejlődésének leghatásosabb tényezője, emeltyűje a sajtószabadság, s legnagyobb ellensége, megfőjtója a cenzura.

A diétákon rendünk folyton a sérelmi politikát üzték, a helyett, hogy a reformok teréni haladhatóság érdekében tettek volna lépéseket, mindig csak az elkövetett sérelmek orvoslását sürgették. A követek tudósításai, melyeket Pozsonyból meggyínekhez küldtek, a kormányra vonatkozólag a legkedvezőtlenebbek voltak.

Uralkodóvá lett a nemzetben azon felfogás, mely csak a kormány hibáit leste, hogy újabb sérelmekkel lehessen előállani, de a tett terére lépni a legüdvösebb s egyszerűsind

Ezalatt különös dolgok voltak készülöben a színház alakított deszkabódében. Ambrózy Abris, ki Ariadne kisasszony számára egy kis rekeszték által öltözö szobáskát készített, majd kiugrott a bórőből a feletti örömben, hogy mennyire meg fogja ő majd tréfálni az egész társaságot.

E végőből a pallermesternek öt forintot nyomott a markába, hogy a rekeszték hátulját, mely a kerte szolgálat, ne erősítse meg szegekkel, hogy szükség esetén a deszkák ott könnyen kitolhatók legyenek.

Szappanos gazda, ki pallermester léteére becsülte ember volt, csóválta ugyan a fejét, de az urf kedvőért, (na meg az öt forintért) csak megtette ezen csekélységet.

A várvárt előadás megkezdődött; adott: Az élet iskolája francia dráma. A főszerep, egy gazdag földbirtokos leányát Ariadne kisasszony játszotta, André a nevelőt Rakotyai személyesítette a darabban; a melléki szereplők nem érdemelnek megemlítést, csupán ezen két alak körül fordult meg az egész dráma.

Ariadne kisasszony játéka egyedüli volt a maga nemében, azon jelenet, melyben atya előtt kijelenti, hogy a neki szánt férjühoznól nem megyen, s hogy csupán csak André szereti — nagyszerű volt. Ezután következett egy jelenet, midőn az atya kitagadja a ma-

életben szükséges reformokat behozni, a nemességnek még ekkor nem jutott eszébe, elfeledkezvén arról, hogy nem a panasz segít, hanem csak a tett.

Azon szomorú — mondhatnók — siralmas képnél, melyet jelenben nemzeti művelődésünk fáklyaviselőjei szolgáló fővárosunk e század első két tizedében nyújtott, nem sokkal örvedetesebbek azok sem, melyeket e korbeli vidéki városainkról alkotunk. Kiseb városainkra nézve lényeges különbség volt a fel és alföldön. Amazok jóval megelőzték az alföldi városokat, műveltség tekintetében előbb voltak, a mint azt külsejük, építészeti modoruk is eléggé bizonyítja. Felföldi városaink között különösen Kassa, Eperjes, Pozsony leginkább kitűntek minden tekintetben. Az utcák keskenyek voltak ugyan, miként az a német vagy németek által alkotott városokban általános szokás volt, de az épületek szilárd anyagból építve s szilárd tetőzettel voltak ellátva, míg alföldi városaink kevésbé szilárd anyagból építettek, fedélzetük pedig olyan volt, mely miatt tüzetek alkalmával a legnagyobb veszélynek voltak kitéve. A világítás, kivált az alföldön, nevérol is alig volt ismeretes. Német puritán szellemű városban azért sem világították az utcákat, mert szerintök a becsületes embernek, ki jókor haza szokott menni, ugy sincs arra szüksége. Utcaik szélesek voltak ugyan, de a kö szállítása messze vidékekről nagy költséggel járván, kövezetlenné voltak, mely körülmény az utazást esős időben felettébb megnehezítette.

Mindezen magukban véve látszólag csekély jelentékélen körülményeknek nagy befolyásuk van a kereskedelem, vagyonsodás és közművelődés előmozdítására; belőlük, mint tükörből lehet látni a műveltség tekintetébeni hátramaradottságot vagy haladást.

Alföldi városaink e korbeli képe ilik jelenleg Kis-Oroszország számos nagy városára, melyek — a kormány minden töreivéseli dacára — műveltség tekintetében igen hátramaradtak.

Városainkban kaszinók, társaskörök és a nemzeti csinosodásnak, művelődésnek más hasonemű eszközeiről — melyek még napjainkban is sok helyen hiányznak — szó sem volt, valamint állandó színházokról sem. Színésztűntek néhány vándor színtársulat képviselte, melyek korcskámban, sokszor csürökben tartottak előadásokat, de ezekkel a közművelődést nem igen mozdították elő, részint, mert az előadott darabok nem igen voltak alkalmasak ily célra, részint pedig azért, mert színészeink inkább tartathatták a legalsóbb rendű komédiásoknak, mint a nemzeti nyelv és műveltség terjesztőinek. Volt ugyan köztük kivétel, de ez kevés volt, s a jobb színtársulatok, melyekben képeztek ki magukat első kitűnő színészeink, későbbi korból valók.

A városokban és falvakban hiányzott a személyes vagyonbiztonságot óvó rendőrség. Uttelevek használata sem szükségeltetvén, — bárki szabadon kóborolhatott minden felé, s részben ennek következményeül tekinthetők a számos rablás esetek, melyeket egyiptomi világítással dicsekedő városainkban sem tartoztak a ritkaságnak közé.

Innen eredt a külföldi utazók némelyike által elterjesztett rossz hír közbiztonsági állapotaink felől, kik a magyar népet rabló, betyár tömegnek tartották, míg mások, kiknek sikerült veszély nélkül utaztatni az alföld rónáin, s volt alkalom tapaszlatni egyes nemesi családokat a magyar vendégszeretetet, azt egekig magasztalták. Igen természetes, hogy mindkét véleményben tuizás van; nevezetesen vendég szeretünk nem dicserhető annyira mint ezt némely külföldi utazók tették, a személyes vagyonbiztonság hiánya pedig a rosszul szerzett, vagy éppen nem létező rendőrségben keresendő. Az ősi vendégszeretet, mely a német vagy francia turistákat annyira elragadta, s mely nyugaton ismeretlen volt, most már vendédben van. S illő és szükséges is, hogy a műveltség haladásával egészen kivessen az a vendégszeretet, mely mértéketlen evés-ivásban, dobzódáiban áll, s rendszeren a családok tönkrevetésével végződött.

Sem az állam, sem a megyék és városok nem fordítván kellő gondot és költséget a közbiztonsági viszonyok jó karban tartására,

ennek természetes és mulatlan következménye az lett, hogy annál többit kelle költeni a börtönökre, melyek hiányos és humanitikus feladatuk ignorálása mellett, a legrosszabb rendszer szerint kezeltetvén, a színek, a lelki romlottságnak iskolái, valóságos veteményes kertjeivé lettek. Ugyanis a megrögzött gonosztevőkkel együtt zárattván azok, kik meglehet, csak tévedés következtében léptek a bűn övnyénre, s egyáltalában nem voltak elromolva, a börtönben a tapasztalt és kitanult vén bűnösöktől tervekét kaptak, melyeket kiszabadulás után végrehajtván, vagy legalább végrehajtasukat megkísérelvén, teljesen a bűn zsoldosaivá szegődtek s ismét és ismét vissza kerültek a börtönbe.)*

A magyar fővárosból. A honvédtiszt kinevezések már kiadattak közlés végett. A róka-vadászatot, mely a mult szombaton vette kezdetét, a királyi pár jelen volt. A budai rakpart 14 nap alatt egész a Margit-rakpartig teljesen kész leendő. — A közjegyzők közül többen panaszkodnak, hogy alig tudnak megélni. — Azon tolvajok, kik Schneider iteni cegnél a napokban 1180 frt erejű lopást követtek el, Bécsben hurorka kerültek. A 82,000 frtra becsült Viktória téglagyár, a hitelezők sürgetésére tartott másodszori árverésen 9500 forintért kelt el.

Vidék.

— A „Debreczen” levelezése. —
 N-V á r a d, okt. hó.

T. Szerkesztő ur! Nem mondok újságot, ha megírom, hogy az ország szeme jelenleg felénk van fordulva, hogyne, hiszen Tisza ur a helyzet gazdája, és a hova ő tekint, oda repülnek mindenfelől a tekintetek. Hiába az ember szeret a magasba nézni; egy legbajót is megbámulnak, — ha felső régiókba emelkedik hát meg egy polgármestert! Különbben tisztelt, becsült Lukács György polgármester urnak, tagadhatlan, hogy ő a város osztatlan bizalmát bírta, és annak mindig a legkielegítőbb megfelelt, — éppen azért egyáltalában nem várjuk örömmel a válás percét, sőt tekintve a város érdekeit, nem lehet sajnálkozásunkat ki nem fejezni a felett, hogy Lukács érdemei, tehetségei a kormányelnök kezét számára kinyerték, mert ez annak oka, hogy válnunk kell.

Azonban a hirlapok eléggé megbeszélétek már ezt az eseményt, s azért nem is folytatom, nehogy óriási ismétlésekbe bocsátkozzam.

Hogy pedig még egy kis friss hírral szolgáljak, elmondom, hogy hiába beszélnek a lapok a pálinkaivás ellen, mely szeszgyár lett itt ujjában felállítva, a mit városunk iparának fejlődése érdekében csak örömmel üdvözölhetünk, valamint azt, hogy Stern Hermann és József ezeféle liquorágyt rendezett be ujjában, melynek jóságáról alkalmilag még szólni fogok.

Hogy levelem egy tökéletes potpourri legyen, felhozom még a joghallgatók közötti korteskedést, mely a czéliből keletkezett, hogy vagy a piros, vagy a fehér toll pártjának jelöltjét válasszak meg bálelnöknek.

Isten veitünk.
 Hagi.

Vidéki hírek. Bongárdon egy tákács mester azért akasztotta fel magát, mert — felesége egész héten keresztül krumpli levést étetett vele. Toka Demeter sződemeteri lakos, ki abban a házában lakik, melyben Kősegy Ferencz 1790. augusztus 8-án született: közelebb ékes márványtáblát tetetett a ház homlokzatára. A temesvári új színházr elárverezik. Az osztrák földhelt intézetnek 317,04 frt. követelése van a társulaton. A színház becására: 640,000 frt.

(* Börtönügynek e korbeli állását látjuk sikeresen feldolgozva a „Két Pisztol”-ban, melynek jeleneti egyáltalában nem tulozottak, vagy költsémeinek, hanem valódi képét nyújtják az akkori börtönéletnek.

ily szép számú közönséget látott, s a mikor sok zsörtölődés után sikerült végre Szakáll Pistának a tót tiszteletet leszenesíteni és Asztalos Gáspár elkész ur melé leültetni, nem állhatta meg, hogy össze ne csókolódzék az ő kollegájával, miközben a szinpadra mutatva éppen akkor, midőn Rakotyai nagy páthossal folytatta az ő makacs leányának kitagadását, — sans gene egészen hangosan így kiáltott fel a tót pap.

— Könnyű neked povedálni bikficz, mikor sugnak füledbe, de nekünk nem sugnak kathedrába...
 Óriási kaczag követte e megjegyzést, mely kicsibe mult, hogy az előadást féibe nem szakította; de Ambrózy Abris, ki folyását a szinpadon forgolódott, nem engedte, hogy csorba ejtessék a pompás mulatságon.

Szakáll Pista nem tágitott Zahorecz oldal mellől, kit arra figyelmeztetett, hogy viselje magát csendesen; ezt a tót tiszteletet megis ígérte, s nyugodtan végig nézte a jeleneteket, melyek egész a második felvonás végeig következtek.

(Folyt. köv.)

Zahorecz Tóbiás tehát, midőn belépett, nem kevésé volt meglepve, hogy maga előtt

— Spanyolország. Meglepő, hogy az alfonsista csapatok számos sikereik dacára beosztották hadiműveleteiket; a „Moniteur”, melyet a párisi spanyol követség sugalmaz, a kedvesen idejártat hozza fel indokot.

A király és a kabinet nagyon óhajlik, hogy a kortesgüldés január 14-én kezdje üléseit, mely nap a király Madridba való bevonulásának évfordulója. A választások ellenőrzése definitív decemberben fogant történni.

Híre járt, hogy Canovas del Castillo iamet belép a kabinetbe, de ő egy nagy békítő választási bizottság alakításán fáradozik, melybe az alkotmányos királyság egyébként bármely árnyalatu hívei belépjének, s ezért ő egyelőre nem vállal el hivatalos állást.

A karlisták desorganizációja, ha hiteit adhatni a távsürgönyöknek, óriási léptékkel halad előre. Folyvást át lépnek Franciaországba, vagy megadják magukat. — Dorregaray, Durangóban fogoly s don Carlos itéletét várja.

Izabella volt királynő elhatározta, hogy Párisban marad mindaddig, míg a kortesválasztások be lesznek fejezve, tehát csak januárban megy Spanyolországba.

Franciaország. Thiers nagyfontosságú beszédét nyomban követték a bonapártisták vezérfinak kijelentése. Rouher Ajaccioban, Raoul Duval pedig Rouen-ban „fényes” beszédekert tartottak s kitűzték a császári zászlót.

Thiers és a bonapártisták annyiban egyet értenek, hogy mindnyájuknak programja ugyanazon alapon: a nagy francia forradalom elveit nyugszik. Csak hogy Rouher és Duval ez elvekben egészen más keresztet és találnak is, mint Thiers. — Rouher szerint, az 1789. forradalom legnagyobb vívmánya a népsuverenitás elve, azaz más szóval a plebiszit.

Az egész Ajaccioi beszéd e körül forog. Rouher respektálja a febr. 25-iki alkotmányt, de hangsúlyozza a revisióra vonatkozó pontját, azaz oly feltétel alatt tiszteli az alkotmányt, hogy azt első alkalommal felváltassák. Reményeit nem titkolja el. Nyilván hirdeti, hogy nézete szerint a köztársaságot a harmadik császárság fogja követni. Rouher főként a radikális párt túlsáira számít s ez uton képzeli lehetőknek a császárság helyreállítását, míg ellenben Thiers a radikálisok mérsékletére számít s így reméli a köztársaság megerősödését.

(Ausztria) A bécsi birodalmi tanács baloldali képviselőinek klubjában Gomperz és Skene kijelentették, hogy a kereskedelmi és pénzügyi miniszterrel határozott nyilatkozatot vettek, mely szerint az angol kereskedelmi pötszerződés felmondása elhatározott dolog.

Bécs, okt. 24. Ugy hallatszik, hogy a bécsi kabinet véglegesen visszautasította Decazes herceg azon felszólítását, hogy a porta pénzügyi intézkedései alkalmából a hatalmak által leendő közös lépéshez csatlakozzék. Az osztrák kabinet erre vonatkozó nyilatkozata állítólag Oroszországgal egyetértve tétett, és csak hivatalosan ismétli azt, mi bizalmas uton már előbb kimondott.

Színészet.

—d-f. Kedden, folyó hó 26-án adatott: A néptanító, dráma 5 felvonásban, írta Maurice Pál.

Bezzeg van módunk az új darabokban, s nem kis várakozással nézünk az előadások eibe, hogy a selejtes új termékek közt, mikor találunk majd valami élvezhetőt.

A ma előadott dráma is csalódott eme várakozásunkban, mert a darab compositiója sok hiányban szenved; vannak alakjai, melyek nem eléggé kidomborítják, például, hogy egyet említsünk is csak, Vincz Fabien (Abonyi), ki

szerepet Eliset (Rott Mari) és viszonzeretetik, a helyett, hogy küzdene a sors és a rossz emberek által utjába vetett akadályokkal, — az egész darabon végig télettségben — vesztegel stb.

A mű hiányait azonban sokszorosan kárpótoltattunk a szereplők játékaiban. Takács adta Everard néptanítót, Rott Mari egy bankárnak leányát, Eliset; s két szereplő tulajdonképen az, kik lekötik leginkább figyelmünket. Takács a természetes érzést, Rott Mari az igaz szenvedést, mely kettejük bensőjét uralta, oly hű színezéssel adták, hogy a szálnamat mélyen felköték a nézőkben is; egyik a néptanítót, ki a fiatalkori hibájáért a sors által rá mért büntetés ellen hasztalanul küzdő férfit, másik az ártatlannul bűnhődő, megtört szívű nőt adta oly hű alakításával, hogy a kifejezett fájdalom nem csoda, ha kebelünkben viszhagra talált. A közönség tapsokban nyilvánult elismerése jutalmazta a művészt és művésznőt.

Szatmári érdemel még kiváló megemlést; Szeles, Török, Fehérvári, Gyöngyösi Etel megféleltek feladatuknak. Közönség feltűnően kevés számmal; — előadás vége tíz óraker.

Magyar tud. akadémia.

Budapest, okt. 25.

(H.) Ma este igen látogatott ülésben. Dr. Pauler Tivadar olvasott fel emlékbeszédet Csacsó Imre felett.

Csacsó Imre 1804-ben született Vácot, a hol atyja 30 évig, mint tanító, 9 évig pedig hivatalnok; minőségben működött. 1822-ben a budapesti egyetemre jött, mely ez időben a jogtudományi karra nézve mostoha állapotban tengődött, s itt tanuló társai közül kitűnt. — 1828-ban lett hites ügyvéd s jogtudórra. — Ez időben pályázott a kassai és pozsonyi üresedésbe jött észjogi tanszékre, s részt vett a vizsálatban, melyet az akkori időben le kellett tenni. A jelölteknek a m. kir. kancellária által kitűzött pálya kérdésekről, írásbeli dolgozatot kellett írni, s aztán az egyetem illető kara előtt szóbeli előadást tartani. A vizsálat eredménye folytán történt a kijelölés.

Az akkori tanulmányi rendszertartás azon elvből indult ki, hogy a felsőbb tanszékerek a tudományos irodalom és tanítás terén kitűnt férfiakat kell alkalmazni, — ezek hiányában a jelöltek vizsgálni kellett, s e rendszernek minden hiánya mellett is meg volt azon előnye, hogy sokszor meghusított a nepotismus befolyását, mert a protectio tehetetlen volt ott, a hol a tehetőség észleltetett.

Ily vizsálat folytán elnyerte Csacsó a kassai tanszékét, honnan 6 év múlva a győri akadémiában lón át helyezésre.

Előbbi helyén 5 felvonásos drámát írt, majd értekezést a halálbüntetésről, — s ebben kifejté, — hogy a halálbüntetés igazságos, de nem célszerű.

Győröt írta meg a bevezetés a „természetjogba” című művét, ebben Kant követője kénttűnt fel; szigorú határt vont az erkölcs és a jog elvei közt. Utóbb a büntető jogot kezdé tanulmányozni.

Hazánkban 1841-ben kezdtek a büntető joggal behatóbban foglalkozni, kísérletet tényleg a rendszeres büntető törvény megalkotására. Az akadémia és hazai jogászok figyelmé fel volt keltve. Ekkor jelent meg Csacsótól „a büntetési jog elméletéről, s a halálbüntetéséről” két kötetes műve.

Ezenkívül számos értekezést írt a „Tudományos Gyűjtemények”, „Figyelmező”, „Athenaeum” című lapokban. Az akadémia ekkor választotta meg levelezőtárgyjává.

Részvett Győrmeze tanácskozásában, tagja volt a követi utasítást készítő bizottságnak; 1844-ben győri kir. könyvtárol, utóbb a

helytartótanács tanulmányi bizottságának és könyvtárol testületének tagja. 1850-ben a székesfehérvári polg. kerület tanfelügyelője.

1851-ben a bírói pályára lépett, 1871-ben a kir. kuria legelső ítélőszéki osztályának rendes bírójá lett, Meghalt 1874. évi febr. 8-án. Pauler zajosn megemlézett.

A r a n y János föltűnik ezután több folyó ügyet jelentett be. Felolvastatik S z a b ó István roznyómegegyei lelkész válasza, melyet a múlt ősszel ülés határozata folytán az akadémiától 50 éves írói jubileuma ünneplése alkalmával küldött üdvözlő iratra intézett.

K é r y Imre ur 28 nagyobb művet küld be az akadémiának, ezek között egy igen ritka mű Domenechetől, mely mű a nyugatindiai népek képirását ismerteti. Több jelentékeny folyó ügyek elintézése után az ülés véget ér.

UJDONSÁGOK.

* Előfizetőink tisztelettel kérjük, hogy egy a régbib, mint a jelen negyedik előfizetéseiket minél előbb beküldjék sziveskedjenek.

* Személyi hírek. A helyben állomásozó honvédszázalaj parancsnoka B e c s e y Antal százados szabadságidőre városunkból eltávozott s helyét távolléte alatt H r a b o v s z k y Endre főhadnagy, a századparancsnok tölti be. S t o f f e r Frigyes őrnagy, hirszerint nyugalmába lépett.

* Kőrösy Sándor ur valóban nagy háslára közelebb a joghallgatokat, azon élvezetes előadást, melyet magán szíveségből hetenként egy óráu át „Praktikum” cím alatt tart. A mikor jogi kérdések tetének fel, miiket a hallgatónak kell megválasztani. Ezen elvetet nyújtó gyakorlatias tanítás még az egyetemen sincs divatban. Először a göttingi egyetemen a tudós Y e h r i n g tanár alkalmazta.

* Örömmel jelezük a várva várt hírt, hogy a Debreczenben állomásozó 46-ik honvédszázalajnál, mint tisztelhetes szolgálat Balla Gábor közelebbi hadnaggyá léptetett elő. A ki nevezett derék ifju jeles szakértelmű, kitűnő képzettségű, s minden tekintetben a magyar honvédség körüli odaadó szellemű ismeri, a bizonyára velünk együtt örvend e művelt ifju megérdemelt kitüntetésén. Mi ősszinte lélekkel kívánunk szerencsét továbbra is szép jövőt ígérő pályájához, melyhez oly nemes kitartással vonzódik, s mely neki valódi hivatása!

* Beküldött. Bizonyosak ronda egy hely az a kandia átjáró. Az ember azt sem tudja, hogy menjen át rajta: a csizmáját húzza le, vagy hordart fogadjon, ki targoncán át vigye a járdára. Azt hisszük, a befutás előtt jobb volna az ilyenekről gondoskodni — legalább a főbb utcákra. — Hát még a vasutnál és a csicsogónál milyen átjárók lehetnek, ha már a legszebb utcában is majd nyakig kell gázolni a sarat. Nagyon kérnénk az illetékeseket, segítsenek ki a sárból. T ö b b c z e g l e d u t c z a i l a k ó.

* A joghallgatók „önképző kör”-e megalkítása céljából, már megkezdődtek az aláírások, e végett a joghallgatók számára a főtanoda 15-ik számú szobájában egy iv van letéve. Az ez irányban tanusított buzgalom bizonyára dicséretes.

* Az „olvasó kör”-ről Hagel Gyula tollából lapunkban közzétett cikkelt, a főtanodai önképzőkör. „Hetiközönyében” ifj. Oláh Károly h. főmunkatárs ismerteti. Ezt az ügy fel karolásának egyik jelűl vesszük.

* Egy helybeli lapunk olvastuk, hogy Khünelné, s z i n h á z u n k tagja a budapesti népszínháznak egy a Garán völgyén divatos arany csipkés főkötőt és egy himzett fekete kun-főkötőt, egy menyecske kendővel együtt ajándékozott volna. Legbiztosabb forrásból értesültünk, miszerint Khünelné Topperer Ilka asszony, a debreczeni színház tagja a bu-

dapesti népszínháznak m i t s e m ajándékozott.

* Dr. Szóko István városunk derek ifju orvosát a honvéderősszintzárak szabadságolt állományába főorvossá, főhadnaggyi jelleggel ki nevezték. — A ki nevezést a hivatalos közlöny 245-ik száma hozza.

* Debreczeni terménycsarnok árjegyzéke. Okt. 26. tisztába mérőként 3.—4.40 kr. kétsz. 2.45—85 kr. rozs 2.65—75 kr. árpa 1.60—70 zab 1.50—60 kr. tengeri 1.50—60 kr. köles 2.—2.10 kr. N a g y b a n t i s z t a b u z a 82, 83 fontos 4.—4.25 kr. 84 85, fontos 4.30—55 kr. 86, 87 fontos 4.80—85 kr. rozs 74, 75 fontos 2.65—70 kr.; 76, 77 fontos 2.75—85 kr. árpa 72 fnt. 1.90—2.10 kr. zab 50 fnt. 1.85—90 kr. szalonna mázsája 37, 38 frt. disznózsír 38 frt.

* Husárok: A helybeli mészárosok által megállapított, s a kapitányi hivatalnál bejelentett szarvasmarha hus fontonkénti ára 1875 év október 27-től novemb. 3-ig következőként: — Faragó Jánosnál Teleki-utcán 23 kr. Gyarmati Istvánnál Varga-utcán és a mészáros ipartársulatnál 20 kr. továbbá: Balsay Gábornál hatvan-utcán, Rácz Jánosnál rósa téren 21 kr., a többi helyeken 22 kr. Debreczen. 1875. október 27-én. Debreczen város kapitányi hivatala.

* Akácfa kapható egy néhány száz Mikló-utca 1410 sz. alatt, a melyeket áttevésre is lehet használni. Minthogy sokan vannak, kik az ilyen fákat szeretik, ép azért fel említtük és szivesen ajánljuk.

* Az „Uj idők” című hetiközöny 43-ik száma a következő tartalommal jelent meg: A humanismus Magyarországon. III. Váry Gellért, Kertben, I. II. Koroda Pál. Nő-kortések, Tóth József. Halottak táncza, Goethe költ. Décsi Fülöp. A halalos bün, Anderson regéje. János kapitány ur elbeszélései. Gondolatok. (Annet asszony után) „Jankyre, a lowoodi árva” írónéje, B. Büttner Lina. A békáról, Vogt Károly után. Irodalmi, társadalmi és művészeti hírek.

* Ama szerencsétlenül járt egyént, ki a pinczébe esés következtében három nappal előtt meghalt, nem Szűcsnek hívták — mint tegnap lapunkban írtuk — hanem Szabó Imrénék.

* Lapunk mai száma mellékletül hozza Csanak József és z s z e v é t e l e i t, a „Tisza” biztosítói társaság igazgatósága által — a nagyváradi lapokban Halász József aláírással közölt közlemények ellen kiadott válaszára.

— A „Kelet Népe” ma éles színekkel, de híven festi azon roppant agitatót és tevékenységet, mit az osztrákok — társadalmi, törvényhozási és kormány körökben — kifejtettek a vármegy érdekében és ezzel szemben bámulja azt a dermesztő közönyt, a z a l é h a t é l t e n s e g e t, melylyel itthon nálunk kormány és társadalom hazánk emez életkérdéseinek legközlelőbbi eldöntését várja. — Igen találoan írja az idéztük lap cikke végén a következőket:

„A közvéleményt vérses álomba ringatja a félhivatalosok syrés éneke, hogy minden a legjobban megy. Minthogy pedig akadhatnak egyesek, kik észre vennék az örvényt, mely fel államunk s nemzetünk hajója rohan, a kormányelnök foközölye ledorongolja, s boldondoknak s butáknak nevezi azokat, kik n e t a l a n Magyarországon is meg akarnák indítani a társadalmi mozgalmat és eszmésurólódást a vámkérdésben. Mert hisz — ugymond — ott a képviselőház, ott vannak a közvélemény legitím képviselői, majd gondoskodnak ezek az ország érdekeiről. A nemzet maga csak aludlék csendesen tovább! A képviselők pedig lesik a kormányelnök szemöldökének mozdulatait, hogy minél gyorsabban s alázatosabban mondassák rá az igent mindenre. Ezt látjuk naponként a delegatiónban, ezt a pénzügyi bizottságban. De halott-e valaki tanácskozásokról, vitákról, határozatokról a vámkérdésben? Tesznek-e ez irányban valamit képviselőink?”

„Tisza Kálmán oly foku hajlamot árukt el az engedékenységre az ország vitális érdekei körül, mely a legkomolyabb aggodalmakat ébreszt bennünk. Ő kétségkívül azzal merrelt magát az ország és saját lelkiismerete előtt, hogy a monarchia érdekében áldozatokat kell hozniuk. Ne ámítsa magát és a nemzetet álokoskodásokkal. A monarchia érdekében mi is készek vagyunk áldozatokra a valódi szükség mérvéig mindenkor: de ne higgye, hogy a monarchia érdeke az, hogy egyik fele koldusbotra juttassék, a másik fele érdekében!”

Délutáni posta.

— Bécs, okt. 26. Az Alser-kerület egyik kávéházában egy újrjögő szerelmen stűtő segéd hat lövetű revolverrel lelőtte kedvesét, a kávéház cassiernőjét, egy törvényszéki segédet, ki kedvesével társalgott és a vendéglőt.

— Konstantinápoly, okt. 26. Egy helybeli nagy követség (valószínűleg az osztrák-magyar) táviratot vett, melyet a porta távirata is részben megerősít, és mely konstátálja, hogy Boszniában a basibozukok több keresztény helyiségeket kifosztottak, lekonzulták a lakosokat, Herczegovinában pedig több felkelőt, kik már meghódoltak, hatósági rendeltre felakasztottak. — A porta a boszniai kormányzótól, kitől semmi hírt nem kapott ez eseményről, táviratilag felvilágosítást követelt és elrendelte, — hogy e hírek megvalósulna esetére vizsgálatot tartsanak és szigoruan büntessék meg a bűnösöket. — Sadyk basa párisi, Kabuli basa szt.-pétervári nagykövettékké Mahmud Damat kereskedelmi miniszterre nevezettek ki. Az elkövetett legújabb hatáserítés alkalmából a szerbiai ügyvivő igen élénk szemrehányások kíséretében kijelenté, hogy a porta, ha háborut akar, jelentse ki ezt nyíltan és ne ingerelje folyvást a szerbeket. Ezóta nem történt hatáserítés, jelenleg a porta és Szerbia közt jó viszony uralkodik.

— Madrid, oct. 26. Navarrából 30,000 lakos hódoló feliratot intézett Alfonz királyhoz.

E szinpadon először.

Debreczeni színház.

II. Bérlet. 7. sz. Csütörtök, 1875. okt. 28-án.

adatok: Bájital.

Regányes opera 3 felvonás. Zenéjét szerzte Donitteti.

Kezdeté 7 óraker, vége fél 10-ker.

Ideiglenes felelős szerkesztő: TISZAI DANIEL.

H I R D E T E S E K.

Csupán csak Löbl Frigyesnél kros árucarnok alapítójánál található a legocsóbb bevásárlási forrás. Budapest, Lipótvárosi templom-tér vázi körút 6/a. Hol nemcsak mindennemű női ruhahelmék és minden e szakba vágó cikkek kaphatók a legjobb minőségben 27 krért, hanem mindennemű finomabb ruhahelmék, vásznak és asztalneműek is dus választékban 40%-al a gyári áron alul árusítanak el. Vidéki rendelmények pontosan teljesítettek. Minták bárhová ingyen és bérmentve. 294 11—20

T. KOVÁCS FERENCZ fűszer és gyarmatárú-üzlete „A két horgonyhoz” DEBRECZENBEN, főpiacz az Andaházy Szilágyi-intézet házában, a város házával szemben. Czukor, kávé, rizs, s valódi nizzai olaj, ugy szinte festékek, szárazon és olajban törve, pontosan és jutányos árban kaphatók. 299. 327 4—6

Eladó tűzifa. A pályavári faraktárunkban a légszeszgyár előtt, jó száraz tűzifa öllönként 10 frt. 50 krjával kapható, annak házhoz szállítása 80 krért eszközöltetik. Megrendeléseket megbizottunk Zicherman Herman ur is mindenkor elfogad és pontosan teljesit. Légszeszgyár igazgatósága. 299. 327 4—6

A legocsóbb és legjobb zsebórákat következő még nem hallott ócsón árulom; ugyanis: Csak 3 ftért vehető egy csinos, jól járó dolgozó óra igen jó minőségű. Csak 4.50 kr egy igen díszes dámaóra, a legcsébb alfine ed ezüst alakban, igen pontos járással. Csak 6.50 kr ára egy díszes Britannia-ezüst cylinder zsebórának — remek metszést tkban, igen tökéletes járása biztositattik. Csak 8 ft egy valódi angol 13 latos ezüst cylinder óra, a legfinomabb patent szerű, nehéz ezüst tokban, lapos alakú, kiválóan pontos járássáért kezeskedem. Csak 9 ft egy igen szép, valódi ezüst-dáma-cylinder óra, igen díszesen alakított, a legfinomabb járással, pompás kiállítású, minuta szerű pontos járása biztositattik. Csak 13, 14, 15 ftig kapható egy ezüst precisions horgonyóra, 15 rubinra járó, legfinomabb szerűvel, tökéletes járássáért biztositattik vállalok. Csak 13.50 kr egy valódi angol talmi arany remontier óra, a Roskopf új javított rendszere szerint, a fulgónél kulcs nélkül felbuzható. — E féle órák ugy az olcsóság, mint kitűnő tulajdonságánál fogva világhírűek, helyes és pontos járássáért biztositattik vállalok. Minden nálam vásárolt órához egy fejtűt alkalmas talimarány lényegesen ingyen adok. Megrendelhető: Kann J-től, Bécs, Stadt, Wollzeile 21. Levélbeli rendelések, előleges pénzküldeményekre, vagy utánvétel mellett pontosan eszközöltetnek. 294 1—12

CHARLES BURRELL St. Nicholas Works, Theford, Norfolk, Anglia képviselősege. Pirnitzer Alajos gazdasági gépek raktára és javítási műhelye Budapest, Akadémia-utca 6. sz., Tüköry-féle palota mellett. Gőzmozdonyok túl nem haladt működéssel. Gőz-cséplőgépek. Járgony- és kézi cséplő-gépek. Vető-gépek, könnyűek, egészen vasból. Arató-gépek. Tiszító-rosták. Szecskavágó-gépek. Trieurs (konkoly és búkköny-választók) Faműveleti-gépek. Hajtósíjak. Árjegyzékek kiadásra postafordultóval küldendek.

Debreczen, nyomtatott a részvény társ. könyvvizsgálóiban, 1875.

Lapunk mai számához Csanak József észrevételeit mellékeljük.